

Petri Cvnæi de Repvblica Hebræorum Libri III

Cunaeus, Petrus

Lvgd. Batavor., 1632

Cap. III. Amplius de duplici causa legis agrariæ dictu[m]. Ex latifundiis quàm crebræ mutationes rerum. De Romanâ republica. Lex Stolonis. Quibus artibus veteres Hebræi se sustentaverint. Quàm cautè ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65527](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65527)

cha Schemitta Veïobel cap. 10: מראש
 השנה עת יום הכפורים לא היו עבדים
 נפטרים לבתיהן ולא משתעבדים לאדניהם
 ולא השדות חוזרות לבעליהם אלא עבדים
 אוכלין ושותים ושמחים ועטרותיהם בראשיהם:
 כיון שהגיע יום הכפורים תקעו בית דין
 בשופר נפטרו עבדים לבתיהן וחזרו שדות
 לבעליהן: *Ab initio anni usque ad diem ex-*
piationum neque dimittebantur servi, ne-
que serviebant dominis suis, sed nec agri
restituiebantur. Quid igitur? edebant, bi-
bebantque servi, atque hilares erant, &
coronam quisq; capiti suo imposuit. Mox,
cum dies expiationum venisset, Sena-
tores Sanhedrin tubis claxère, atque è ve-
stigio liberi abierunt servi, & reddita do-
minis prædia sunt.

CAPVT III.

Amplius de duplici causa legis agraria
dictum. Ex latifundiis quàm crebra
mutationes rerum. De Romanâ repu-
blica. Lex Stolonis. Quibus artibus
veteres Hebræi se sustentaverint. Quàm
cautè legislator providerit ne ea desere-
rentur. Leges divina de rusticatione
& re pecuaria.

Verùm age, dicamus de legis agrariæ
 utilitate, quam Mofi propositam
 fuisse

fuisse suprâ retuli. Sanè quod è duobus prius esse dicebamus, interfuit reipublicæ, ne in possessiones optimè positas divisasque paucorum avaritia irrumperet. Firmè enim egentiolem quemque ditior aliquis pretio expellit. atq; is, dum rura in immensum spatiis supervacuis extendit, alios necessariis excludit. Ex quâ causâ incessere interdum rerum conversio solet. Ita enim est profectò. plena hostibus ea respublica est, in qua cives plurimi, possessionibus avitis nudati, priscas fortunas votis expetunt. Hi odio rerum suarum mutari omnia student, neque in eâ conditione, cujus eos pœnitet, diutius quàm necesse sit, manent. Ac Romæ quidem, cum primores patrum omnia ad se trahebant, prope ut singuli possiderent trecentorum civium agros, lege Stolonis cautum fuit, ne quis plus quingenta jugera haberet. Sed statim evagata rectum ordinem fraus est. Primus enim ipse Stolo sanctiones suas violavit, damnatusque est quod mille jugerum cum filio tenebat, quem ob hoc emancipaverat. Et postea, quàm plurimi cives diversâ arte callidî sententiam legis circumvenerunt. Aliis enim ad emendum agrum submissis, ipsi possederunt. Vidit istæc, & stabili-
lire

lire legem conatus est C. Lælius, in signi-
 ficientiâ vir & Africani Scipionis ma-
 ximus amicus. sed impar adversan-
 tium factioni, cum in contentiones
 discordiasque iretur, ab incepto desti-
 tit. Ita in ævum erupit licentia, neque
 occupandi agros modus fuit. Ac tan-
 dem sanè eò deventum est, ut pauci
 quidam totam Italiam vicinasque pro-
 vincias velut proprium patrimonium
 tenerent. Hujus rei testimonia recita-
 re, quæ plurima ubique extant, nihil
 nunc necesse est. Altera, quam attigi-
 mus, legis agrariæ ratio fuit, quod
 summus Moses relanguescere civium
 animos, eorumque remitti virtutem
 noluit. Etenim, cum de maioribus eo-
 rum illustrissimus quisque pastoritiam
 vitam vixisset, atque in agris versatus
 fuisset in aliquo opere faciundo, om-
 ninò omnium vitiorum atque incom-
 modorum una cautio fuit atque una
 provisio, uti ne posteri aliquando ea
 studia desererent, quæ & multum ho-
 mines locupletant, & principia habent
 eadem quæ mundi sunt. Sanè verò
 nimis citò deserta ea studia neglecta-
 que fuissent, si lex omnia coëmere o-
 mnibus, atque agros adjicere agris
 permisisset. Ita enim fit plerumque;
 qui tot pascua tamque latos fundos
 sine

sine modo tenent, honestissimi labo-
 ris munia, aliis quæ committunt, obi-
 re ipsi fastidiunt: & ut plurimum, qui
 operam illis locant, peregrini ignoti-
 que coloni sunt, & mancipia ære em-
 pta. Ipsa plebs civium, aliena rura co-
 lere indocilis, ex agris intra muros
 correpit, urbanas res ut usurpet. Ibi in-
 otium se transdit, corrumpiturque, &
 arte molli atque illiberali inertem vi-
 tam tuetur. Profectò, ex quo tempore
 Romani proceres, iique haud multi,
 sua rura fecere, quæ plurimum fuerant,
 ingens rusticationis oblivio non cives
 modò, sed omnes liberos homines ce-
 pit. qui enim agri Curios, Fabricios-
 que & Catones viderant, vinculis fossi-
 ribus colebantur, & compedibus so-
 nuere. Conqueritur Marcus Terentius
 Varro in libris de re rust. magnanimos
 Romuli nepotes *non in segetibus am-
 plius & vinetis, sed in theatro & circo
 manus movere.* Iam enim falcem & ara-
 trum reliquerant, qui olim *annum, in-
 quit, ita dividerant ut nonis modò diebus
 urbem adirent, reliquis ut rura colerent.*
 Ita descitum à majorum institutis est;
 quæ dum servabant, utrumque sunt
 consecuti, ut & agros foecundissimos
 haberent, & ipsi essent quàm optimè
 animati. His malis tantis talibusque,
 quæ

quæ rempublicam, ceu quædam pestes, invadunt, benè atque sapienter obviam ivit consultissimus rerum divinaram humanarumque Moses, cum redemptionum privilegia, atque insuper jura sancivit Iubilæi. Non habuit autem ullam iniquitatis speciem istæ lex; neque fraus omninò fieri emptoribus potuit. servata enim profectò semper in agrorum venditionibus ratio Iubilæi fuit, & ut ille propius longiusve aberat, ita pretium dependebatur majus minusve. Hoc illud est quod in Levitico capite 25. dicitur: *Cum vendideris aliquid proximo tuo, aut cum emeris à proximo tuo, ne circumvenite alter alterum. Secundum numerum annorum, à Iubilao eme à proximo tuo, & secundum numerum annorum, quibus fruges provenerint, vendat ille tibi. Pro multitudine annorum auge pretium emptionis, & pro paucitate annorum minue pretium emptionis. Nam numerum proventuum ille vendit tibi. Ne igitur decipite alter alterum. Quod si vero ante Iubilæum redimere fundos suos dominus cuperet, pariter constitutum summâ æquitate fuit, ut de pretio, quod reddendum erat, tantum retineretur, quantum è fructibus emptor percepisset. Quibus quidem rebus planè*

planè effectum est, ne aut damnum ex possessionū restitutione quisquam sentiret, aut facilè ex civium animis veterastudia, honestissimæque artes exolescerent. Vtique illud dubitari non potest, qui populus qualisque fuerit, cui disciplinam & instituta Moses præscripsit. Ex tot enim, quas tulit, legibus, cum pleræque ceremonias religionesque & justis iniustisq; præcepta continerent, cæteræ, quæ ad facultates rerum copiasque, atque ad ea opera pertinent, ex quibus aliquid acquiritur, omnes ejusmodi sunt, ut de rusticatione aliquid singulare tradant. Quam sollicitè in Pentateucho docetur populus, quando requiem terræ dare, & intermittere sementem oporteat; quid in messibus, inque vindemiis servandum sit; quoto anno fructum capere ex vinea fas sit? Ad hoc, qua severitate interdicitur, ne diversa semina uni agro mandentur; tum ne admixtura animantium fiat, quæ disparis generis sint, neve ex animantes sub eodem iugo sint? Cætera de fœtu pecudum, de primitiis frugum omnium, deque decimis earum, penè infinita sint. Eorum plenior tractatio in opere Talmudico est, & sextam partem ejus, aut amplius, tenet. Complexus autem omnia Rabbi Mai-

bi Maimonides est illo libro quem
 זריעין appellat, in quo rerum occulta-
 rum mira secreta sunt.

CAPVT IV.

*In quas angustias Iudæos septimus quisque
 annus detruferit. Alexandri Magni
 beneficium huic genti concessum ob
 quandam vaticinationem. Iudæorum
 rara olim commercia cum exteris gen-
 tibus. Quanta in ignoratione rerum
 Iudaicarum versati sint Græci. Ari-
 stotelis commentum de Callanis Indiæ
 sapientibus. Quibus rebus vita mores-
 que civium immutentur. Qui cives
 optimi. Nullis artificiis Iudæos cele-
 bres fuisse; idque in laude positum.
 De opificibus.*

Tales leges, atque ejusmodi scita He-
 bræi acceperunt, qui res opesque
 omnes suas in agris habebant. Ex illis
 vel abundantia eorum, vel egestas pe-
 pendit. Cujus rei ego maxima docu-
 menta hæc habeo, quod quoties pecu-
 nias illis exteri reges imperaverunt,
 septimus quisque annus ita in angu-
 stum oppido omnes eorum copias
 coëgit, pene ut pendere eas nequive-
 rint. Erat enim edicto legis cautum, ne
 per illam tempestatem terra coleretur.

B

neve